

Єгорова Л.І.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
З ДИСЦИПЛІНИ**

"УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ"

ДОНЕЦЬК 2003

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
З ДИСЦИПЛІНИ "УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ"**

для магістрів та спеціалістів, спеціальностями
6.050100 та 7.050107 "Економіка підприємства", "
напряму підготовки "Економіка і підприємництво"

Розробили:
доц., к.е.н. Егорова Л.І.

Розглянутий на засіданні
кафедри "Економіка
підприємства"
"18" листопада 2003 р.
протокол №4

Схвалено навчально-
методичною комісією
економічного факультету
" " 2003 р.

ДОНЕЦЬК 2003

ЗМІСТ

Розподіл навчальних годин по формах навчання

РОЗДІЛ 1. Типова програма дисципліни відповідно освітньо-професійній програмі підготовки магістрів і спеціалістів

РОЗДІЛ 2. Тематичний план дисципліни

РОЗДІЛ 3. Робочий план по лекційних темах

РОЗДІЛ 4. План практичних і семінарських занять для студентів спеціалістів

РОЗДІЛ 5. Самостійна робота студентів

РОЗДІЛ 6. Питання для поточного і семестрового контролю знань студентів усіх форм навчання

РОЗДІЛ 7. Завдання і методичні вказівки по виконанню контрольної роботи студентами заочної форми навчання

РОЗДІЛ 8. Критерії оцінки знань студентів

Список літератури, що рекомендується

Форма навчання		Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практич. заняття (год.)	Індив робота (год.)	Самост робота (год.)	Всього (год.)	Екз. (семестр)
Денна	Магістри	V	IX	54	-	18	36	108	IX
	Спеціалісти	V	IX	36	36	-	63	135	IX
Заочна	Магістри	V	IX	18	-	контр. робота	90	108	IX
	Спеціалісти	V	IX	20	6	контр. робота	109	135	IX

РОЗДІЛ 1. Типова програма дисципліни відповідно освітньо-професійної програми підготовки магістрів і спеціалістів

Вступ

Стрімкі зміни ділового середовища сучасних вітчизняних підприємств, що пов'язані з розвитком конкуренції, інформаційних технологій, глобалізації бізнесу і багатьма іншими факторами, обумовлюють зростання складності управління внутрішніми можливостями підприємства. Об'єктивна необхідність вивчення курсу «Управління потенціалом підприємства» впливає з актуальності проблеми збереження конкурентноздатності підприємства в довгостроковій перспективі.

Концепція управління потенціалом підприємства дозволяє глянути на підприємство (фірму) як на єдине ціле, оцінити з загальносистемних позицій, чому деякі фірми розвиваються і процвітають, а інші переживають стагнацію чи їм загрожує банкрутство.

Метою вивчення курсу є формування в слухачів ясного представлення про сутність і складові елементи потенціалу підприємства, способи і методи ефективного управління їм, як основної умови стійкого розвитку і підтримки конкурентноздатності підприємства в довгостроковій перспективі.

Основними задачами курсу є розгляд теоретичних і методичних аспектів управління потенціалом підприємства; розвиток концептуального бачення, що дозволяє об'єднати раніше вивчені проблеми економіки підприємства; розгляд методів і моделей ефективного управління внутрішніми можливостями підприємства в нестабільному ринковому середовищі; прогнозування його розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки. Управління потенціалом підприємства є інтегруючим курсом, що поєднує різні розділи і дисципліни теорії фірми: економіку підприємства, менеджмент, маркетинг, економічну стратегію фірми, фінансовий менеджмент, інноваційний менеджмент, інформаційні технології, прогнозування й економіко-математичне моделювання.

Тематичний зміст дисципліни

Тема 1. Основи управління формуванням і розвитком потенціалу підприємства

Концепція удосконалювання управління потенціалом підприємства. Фактори сприяння і протидії процесу удосконалювання управління потенціалом і його складовими. Цикл організації процесу удосконалювання управління потенціалом. Розробка нової системи управління потенціалом.

Планування системи цілей програми удосконалювання управління потенціалом, альтернативних способів для їхнього досягнення.

Управління потенціалом підприємства на базі графо-аналітичного методу. Аналіз “квадрата потенціалу” як інструмент автоматизованого управління потенціалом. Використання автоматизованої експертно-діалогової системи для визначення напрямків удосконалювання потенціалу підприємства.

Тема 2. Оптимізація структури потенціалу.

Загальна характеристика потенціалу підприємства. Три рівні зв'язків і взаємовідносин підприємства. Основні риси і властивості потенціалу підприємства.

Структурна побудова потенціалу підприємства. Поняття структури потенціалу. Ресурсні складові структури потенціалу. Об'єктні і суб'єктні

складові потенціалу підприємства. Графоаналітична модель потенціалу підприємства – «Квадрат потенціалу».

Принципи і підходи до оптимізації структури потенціалу. Сучасні тенденції і галузеві особливості структури потенціалу підприємства.

Тема 3. Управління потенціалом за вартісними критеріями.

Взаємозв'язок і переваги управління вартістю підприємства в порівнянні з іншими концепціями управління. Діловий портфель підприємства і можливості збільшення його вартості. Використання й оцінка потенціалу підприємства по параметрах його поточної і ринкової вартості, потенційної вартості з урахуванням внутрішніх поліпшень, оптимальної реструктуризації вартості і потенційної вартості з урахуванням зовнішніх і внутрішніх поліпшень.

Основні управлінські процеси, що обумовлюють регулювання вартості підприємства. Розробка стратегічних рішень і оцінка альтернативних стратегій на підставі максимізації вартості.

Планування і розробка бюджетів. Розробка системи стимулювання, контролю й оцінки результатів. Підтримка довгострокового функціонування механізмів управління вартістю підприємства.

Ключові фактори, способи та етапи впровадження системи управління потенціалом підприємства за критеріями його вартості.

Тема 4. Інформаційне забезпечення і сучасні технології управління складними виробничими системами

Підприємство як складна система. Ефективність підприємства як складної ієрархічної системи, взаємодіючої з зовнішнім середовищем.

Автоматизована інформаційна система. Функціональні підсистеми забезпечення рішення задач технічної підготовки виробництва, перспективного

планування і прогнозування розвитку виробничого потенціалу, маркетингових досліджень, матеріально-технічного, трудового, фінансового й управлінського потенціалу підприємства.

Сучасні технології обробки інформації в автоматизованих інформаційних системах управління підприємствами. Локальні обчислювальні мережі.

Тема 5. Управління матеріально-технічним потенціалом підприємства

Поняття і склад матеріально-технічного потенціалу підприємства, його місце у виробничому потенціалі підприємства. Задачі управління розвитком і збільшенням матеріально-технічного потенціалу.

Потенціал землі і природно-кліматичних умов. Фондовий потенціал як техніко-технологічний базис виробничої потужності підприємства. Потенціал оборотних фондів і нематеріальних активів підприємства.

Основи оцінки, діагностики і управління використанням матеріально-технічного потенціалу підприємства.

Тема 6. Система управління формуванням і використанням трудового потенціалу підприємства.

Сучасна кадрова політика підприємства. Функції управління потенціалом підприємства. Система управління трудовим потенціалом. Функціонування підсистеми управління персоналом.

Удосконалювання організаційних структур і мотивації персоналу. Методи стимулювання раціонального використання трудового потенціалу. Розробка системи мотиваторів як резерв підвищення ефективності управління трудовим потенціалом.

Закордонний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу підприємства.

Тема 7. Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства.

Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства як системоутворюючий елемент загального управління підприємством. Необхідність і основні етапи управління конкурентоспроможністю потенціалу: оцінка обсягу, структури, динаміки й ефективності використання потенціалу підприємства і його частки на ринку. Вибір стратегії і тактики підвищення конкурентоспроможності, обґрунтування управлінських рішень і механізмів їхньої реалізації для забезпечення цільового рівня конкурентоспроможності підприємства.

Індивідуальний метод оцінки конкурентоспроможності потенціалу складних економічних систем. Сукупність індикаторів, показників і соціально-економічних нормативів.

Тема 8. Система антикризового управління потенціалом підприємства.

Загальна характеристика кризового стану підприємства. Механізм виникнення кризової ситуації на підприємстві. Кризовий процес по Мюллеру, Кристеку й ін. Ефект “падіння доміно”. Сутність проблеми кризи потенціалу підприємства. Реакція підприємства на кризовий стан.

Концепція антикризового розвитку підприємства. Методологічні підходи до обґрунтування управлінських рішень по виводу підприємства з кризового стану.

Вибір стратегії запобігання банкрутства підприємства. Парето-оптимальний стан потенціалу підприємства.

Тема 9. Механізм та інструменти протидії кризовим процесам.

Організація стратегічного планування як найважливіший елемент передкризового менеджменту.

Методи ранньої діагностики і запобігання кризи підприємства. Моніторинг і сканування зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Метод управління по “слабких сигналах”. Метод управління в умовах стратегічних несподіванок.

Інвестиційний менеджмент як метод антикризового управління. Санація виробничо-економічної діяльності підприємства. Диверсифікованість виробництва як метод протидії кризовим процесам. Реструктуризація підприємства.

Тема 10. Управління результативністю використання потенціалу підприємства.

Методи оцінки результативності (ефективності) діяльності підприємства. Інтегральний показник сукупної продуктивності виробничих систем. Багатокритеріальний підхід до визначення ефективності діяльності підприємства.

Методи оцінки рівня використання потенціалу підприємства і резервів його росту. Погляди вітчизняних і закордонних учених на оцінку ефективності використання потенціалу підприємства.

Управління результативністю підприємства – стратегія підвищення ефективності. Основні функції управління. Розробка програм підвищення результативності використання потенціалу і окремих його складових. Механізм мотивації кращого використання потенціалу підприємства.

Тема 11. Проектування систем управління потенціалом на підприємствах

Шляхи удосконалювання систем управління на підприємствах. Технократичний шлях. Ринковий шлях. Стратегічний шлях. Задачі проектування систем управління потенціалом підприємства.

Підсистеми і функції системи управління потенціалом підприємства. Планування, організація, контроль, мотивація в системі управління потенціалом. Варіанти удосконалювання систем управління потенціалом підприємства.

Основні методи проектування автоматизованих систем управління потенціалом на підприємствах.

Тема 12. Особливості інноваційного відтворення потенціалу підприємства.

Інноваційне середовище підприємства. Інноваційний потенціал. Інноваційний клімат, його макро- і мікро- складові.

Підходи до оцінки інноваційного потенціалу. Часткова та інтегральна оцінка інноваційного потенціалу. Матриці оцінки стану інноваційного потенціалу організації.

Проектне управління інноваційним потенціалом підприємства. Операційна і стратегічна інновація. Особливості організації інноваційного проекту.

Тема 13. Організаційно-економічне забезпечення вдосконалення і впровадження систем управління потенціалом підприємства.

Теоретичні основи розробки систем підтримки прийняття управлінських рішень у рамках управління потенціалом підприємства. Шляхи вдосконалення систем управління потенціалом підприємства. Розробка і впровадження первинних і вторинних інформаційних мереж. Використання прогресивних організаційних форм управління. Матричні, проектні, адаптаційні системи управління підприємством. Управління організаційною та економічною культурою підприємства.

Моделювання управлінських і економічних процесів. Організація довгострокового планування розвитку потенціалу підприємства.

РОЗДІЛ 2. Тематичний план дисципліни

№ п/п	Найменування теми	Лекції (год.)		Практ. заняття, наук. семінари	
		магі- стри	спеці- алісти	магістри	спеціа- лісти
1.	Основи управління формуванням і розвитком потенціалу підприємства	6	4		2
2.	Оптимізація структури потенціалу підприємства	2	2	наук. семінар	вивч. самост. 2
3.	Управління потенціалом за вартісними критеріями	4	2		
4.	Інформаційне забезпечення і сучасні технології управління складними виробничими системами	4	2	наук. семінар	вивч. самост. 2
5.	Управління матеріально-технічним потенціалом підприємства	6	4		
6.	Система управління формуванням і використанням трудового потенціалу підприємства	4	4	наук. семінар	2
7.	Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства	6	4		2
8.	Система антикризового управління потенціалом підприємства	6	4		2
9.	Механізми та інструменти протидії кризовим процесам	6		наук. семінар	вивч. самост. 2
10.	Управління результативністю використання потенціалу підприємства	2	2		
11.	Проектування систем управління потенціалом на підприємствах	2	1	наук. семінар	вивч. самост. 2
12.	Особливості інноваційного відтворення потенціалу підприємства	4	2		
13.	Організаційно-економічне забезпечення вдосконалення і впровадження систем управління потенціалом підприємства	2	1	наук. семінар	2
	Всього	54	36		18

РОЗДІЛ 3. Робочий план по лекційних темах

1. Основи управління формуванням і розвитком потенціалу підприємства.
 - 1.1. Зміст поняття «потенціал» і його види.
 - 1.2. Ресурсний і ринковий підхід до управління потенціалом підприємства.
 - 1.3. Концепція вдосконалення управління потенціалом підприємства.
 - 1.4. Задачі і функції системи управління потенціалом підприємства.
 - 1.5. Управління формуванням потенціалу підприємства на базі графо-аналітичного методу. «Квадрат потенціалу» підприємства.
2. Оптимізація структури потенціалу підприємства
 - 2.1. Загальна характеристика потенціалу підприємства.
 - 2.2. Основні риси і властивості потенціалу підприємства.
 - 2.3. Структура потенціалу підприємства. Основні компоненти потенціалу і взаємозв'язки між ними.
 - 2.4. Сучасні тенденції формування і принципи оптимізації структури потенціалу підприємства.
3. Управління потенціалом за вартісними критеріями
 - 3.1. Сутність вартісної концепції потенціалу підприємства. Вартість і її модифікації.
 - 3.2. Взаємозв'язок і переваги управління вартістю підприємства в порівнянні з іншими концепціями.
 - 3.3. Основні управлінські процеси, що обумовлюють регулювання вартості підприємства. Довгострокове управління вартістю підприємства.
4. Інформаційне забезпечення і сучасні технології управління складними виробничими системами.
 - 4.1. Підприємство як складна ієрархічна система.

- 4.2. Інформаційний потенціал як складовий елемент управлінської бази.
Інформатизація – найважливіша особливість потенціалу підприємства.
- 4.3. Автоматизація процесу виконання задач управління підприємством.
- 4.4. Сучасні технології обробки даних в автоматизованих інформаційних системах.
5. Управління матеріально-технічним потенціалом підприємства.
 - 5.1. Поняття і зміст матеріально-технічного потенціалу підприємства як складової його виробничого потенціалу.
 - 5.2. Управління потенціалом основних фондів.
 - 5.3. Управління потенціалом оборотних фондів.
 - 5.4. Управління потенціалом нематеріальних активів.
6. Система управління формуванням і використанням трудового потенціалу підприємства.
 - 6.1. Зміст кадрової політики підприємства. Задачі формування і управління кадровим потенціалом підприємства.
 - 6.2. Система управління відтворенням трудового потенціалу підприємства.
 - 6.3. Закордонний досвід формування й ефективного використання трудового потенціалу підприємства.
7. Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства.
 - 7.1. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства і її рівні.
 - 7.2. Методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
 - 7.3. Управління конкурентоспроможність потенціалу підприємства: необхідність, основні етапи та вибір стратегії і тактики підвищення конкурентного рівня потенціалу підприємства.
 - 7.4. Прикладні моделі і методи оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
8. Система антикризового управління потенціалом підприємства.

- 8.1. Загальна характеристика кризового стану підприємства. Сутність проблеми кризи потенціалу підприємства.
- 8.2. Концепція антикризового розвитку підприємства на основі зміцнення його потенціалу.
- 8.3. Принципи вибору стратегії запобігання банкрутства підприємства.
9. Механізм і інструменти протидії кризовим процесам.
- 9.1. Організація стратегічного планування як найважливіший елемент механізму антикризового процесу.
- 9.2. Методи ранньої діагностики і запобігання кризових ситуацій. Управління по «слабких сигналах».
- 9.3. Диверсифікованість виробництва і структуризація підприємства як методи протидії кризовим процесам.
- 9.4. Організація моніторингу і сканування зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.
10. Управління результативністю використання потенціалу підприємства.
- 10.1. Сутність і методи оцінки результативності діяльності підприємства.
- 10.2. Методи оцінки рівня використання потенціалу підприємства. Експертний і рейтинговий методи діагностики потенціалу підприємства.
- 10.3. Основні цілі, задачі і функції управління результативністю використання потенціалу підприємства.
11. Проектування систем управління потенціалом на підприємствах.
- 11.1. Задачі проектування систем управління потенціалом підприємства.
- 11.2. Основні функції системи управління потенціалом підприємства.
- 11.3. Варіанти вдосконалення систем управління потенціалом підприємства.
- 11.4. Основні методи проектування автоматизованих систем управління підприємствами.
12. Особливості інноваційного відтворення потенціалу підприємства.

- 12.1. Інноваційне середовище підприємства. Інноваційний потенціал і інноваційний клімат підприємства.
- 12.2. Підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Матриці оцінки стану інноваційного потенціалу організації.
- 12.3. Управління потенціалом підприємства на основі інноваційних проєктів.
- 13. Організаційно-економічне забезпечення вдосконалення і впровадження систем управління потенціалом підприємств.
 - 13.1. Шляхи вдосконалення системи управління потенціалом підприємства.
 - 13.2. Використання нових організаційних форм управління як фактор вдосконалення управління потенціалом підприємства.
 - 13.3. Системи моделювання управлінських і економічних процесів і підтримка прийняття рішень.

РОЗДІЛ 4. План практичних занять для студентів – спеціалістів.

Тема 1. Основи управління формуванням і розвитком потенціалу підприємства.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.

1.1. Сутність поняття “потенціал” та його види.

1.2. Ринковий та ресурсний підхід до управління потенціалом підприємства.

1.3. Сутність, складові та основні риси потенціалу підприємства.

1.4. Графо-аналітичний метод формування потенціалу підприємства.

1.5. Задачі та функції системи управління потенціалом підприємства.

2. Обговорення рефератів за рекомендованими темами.

Рекомендовані джерела [1, 5, 7, 9, 12, 20, 27].

Тема 2. Оптимізація структури потенціалу.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань

1.1. Структура потенціалу підприємства за класифікаційними ознаками.

1.2. Об’єктні та суб’єктні складові потенціалу підприємства.

1.3. Принципи та підходи до визначення оптимальної структури потенціалу.

1.4. Сучасні тенденції та галузеві особливості структури потенціалу підприємств.

2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи.

3. Рішення практичної ситуації по обґрунтуванню оптимальної структури потенціалу підприємств різних галузей економіки.

Літературні джерела [7, 9, 10, 12, 17, 20, 27].

Тема 3. Управління матеріально-технічним потенціалом підприємства.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.

1.1. Поняття та склад матеріально-технічного потенціалу підприємств.

1.2. Управління розвитком та прирощуванням матеріально-технічного потенціалу.

1.3. Управління потенціалом основних фондів.

1.4. Управління потенціалом оборотних фондів та нематеріальних активів підприємства.

1.5. Управління підприємством на базі вартісних критеріїв.

2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи.

Літературні джерела [7, 9, 12, 20, 24, 27].

Тема 4. Система управління формуванням і використанням трудового потенціалу підприємства.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.

1.1. Сутність поняття “трудовий потенціал”. Співвідношення понять “трудові ресурси” та “трудовий потенціал”.

1.2. Сучасна кадрова політика підприємства. Чинники, що зумовлюють зростання ролі персоналу в ринкових умовах та їх урахування в системах управління.

1.3. Методи стимулювання раціонального використання потенціалу персоналу підприємств.

1.4. Системи безперервної освіти робітників, та проблеми їх впровадження на підприємствах.

2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи

3. Вирішення практичних завдань по обґрунтуванню показників ефективного використання трудового потенціалу.

Літературні джерела [9, 10, 17, 20, 26].

Тема 5. Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.

- 1.1. Поняття конкурентоспроможності підприємства. Сутність проблеми управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства.
- 1.2. Конкурентний статус підприємства. Методичні аспекти обчислення його рівня за І.Ансофом.
- 1.3. Порівняльне оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємств за концепцією бенчмаркінгу.
- 1.4. Вибір стратегії і тактики підвищення конкурентоспроможності та обґрунтування управлінських рішень щодо забезпечення цільового рівня конкурентоспроможності.

2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи.
3. Вирішення практичних завдань по діагностуванню рівня конкурентоспроможності підприємства та обґрунтуванню шляхів його підвищення.

Літературні джерела [1, 3, 6, 19, 20, 24, 26, 28].

Тема 6. Система антикризового управління потенціалом підприємства.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.

- 1.1. Поняття кризового стану підприємства. Кризовий процес за Мюлером та Кристеком.

- 1.2. Сутність проблеми кризи потенціалу підприємства. Ефект “падіння доміно”.
- 1.3. Концепція формування системи антикризового розвитку підприємства.
- 1.4. Заходи діагностики стану підприємства в системі антикризового управління підприємством.
- 1.5. Стратегічне планування та інвестиційний менеджмент як методи антикризового управління підприємством.
2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи.
3. Вирішення практичних завдань по діагностуванню ймовірності банкрутства та обґрунтуванню антикризових рішень.

Літературні джерела [1, 6, 14, 15, 19, 23, 26].

Тема 7. Управління результативністю використання потенціалу підприємства.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.
 - 1.1. Сутність та показники результативності використання потенціалу підприємства.
 - 1.2. Методи оцінки рівня використання потенціалу підприємства. Фактичний та оптимальний рівень використання потенціалу.
 - 1.3. Шляхи підвищення ефективності використання потенціалу підприємства.
 2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи.
 3. Вирішення практичних завдань щодо розрахунків окремих та інтегральних показників сукупної продуктивності виробничої системи.
- Літературні джерела [4, 5, 7, 12, 18, 20, 27].

Тема 8. Управління інноваційним потенціалом підприємства.

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.

1.1. Суттїсна характеристика інноваційного середовища, інноваційного потенціалу та інноваційного клімату підприємства.

1.2. Засоби оцінки становища інноваційного потенціалу підприємства.

1.3. Проектне управління інноваційним потенціалом підприємства.

2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи.

Літературні джерела [5, 7, 12, 18, 26].

Тема 9. Організаційно-економічне забезпечення вдосконалення і впровадження систем управління потенціалом підприємств

План заняття.

1. Обговорення теоретичних питань.

1.1. Сутність та складові системи підтримки управлінських рішень на підприємстві.

1.2. Шляхи удосконалення систем управління підприємств на базі сучасних інформаційних технологій.

1.3. Моделювання управлінських та економічних процесів в системі управління розвитком потенціалу підприємства.

2. Обговорення рефератів за темами, що рекомендовані для самостійної роботи.

Літературні джерела [1, 2, 6, 13, 18, 22].

РОЗДІЛ 5. Самостійна робота студентів.

5.1. Магістри.

Студенти самостійно вивчають наступні теми:

- тему 2 (основна література за списком - [7, 9, 10, 12, 17, 20, 27] і інша література на вибір студента);
- тему 4 (основна література за списком - [6, 9, 13, 16, 18, 22] і інша навчальна та наукова література та періодичні видання);
- тема 9 (основна література за списком - [1, 6, 14, 15, 19, 23, 26] і додаткова література на вибір студента);
- тема 11 (основна література за списком - [7, 13, 16, 18, 22, 27] і додаткова література на вибір студента).

5.2. Спеціалісти.

Студенти самостійно вивчають наступні теми:

- тему 2 (основна література за списком - [7, 9, 10, 12, 17, 20, 27] і інша література на вибір студента);
- тему 4 (основна література за списком - [6, 9, 13, 16, 18, 22] і інша навчальна та наукова література та періодичні видання);
- тему 9 (основна література за списком - [1, 6, 14, 15, 19, 23, 26] і додаткова література на вибір студента);
- тему 11 (основна література за списком - [7, 13, 16, 18, 22, 27] і додаткова література на вибір студента).

Вивчаючи дисципліну “Управління потенціалом підприємства”, кожен студент - магістр і спеціаліст повинний підготувати 1-2 реферати, у яких розкриваються наукові і практичні аспекти рішення проблеми управління потенціальними можливостями підприємств. З цією метою студент самостійно здійснює пошук і обробку науково-практичної та статистичної інформації, що

приведена в періодичних виданнях, а також надається в сучасних інформаційних джерелах. Недоцільно використовувати навчальні видання. Реферат оформляється відповідно до вимог стандартів. Обговорення та захист рефератів відбувається на семінарських заняттях при активній участі усіх студентів.

Головна вимога до реферату – творчий, нестандартний підхід, наявність узагальнень та пропозицій щодо вирішення обраних проблем. Можливо використання економіко-математичних методів та моделей. Тема реферату може бути запропонована студентом самостійно за узгодженням з викладачем, або обрана за наступним переліком:

1. Сучасні теоретичні концепції потенціалу підприємства.
2. Концепція удосконалення управління потенціалом підприємства (на прикладі окремого підприємства, організації, корпорації).
3. Сучасні тенденції формування та оптимізації структури потенціалу підприємства.
4. Галузеві та регіональні фактори та особливості формування і використання потенціалу підприємства (на прикладі окремих галузей економіки).
5. Вартісна концепція потенціалу підприємства та проблеми відтворення потенціалу підприємства.
6. Ринковий потенціал підприємства.
7. Аналіз та оцінка економічного потенціалу діючого підприємства.
8. Інформаційне забезпечення управління потенціалом підприємства.
9. Управління виробничим потенціалом підприємства.
10. Управління фінансовим потенціалом підприємства.
11. Управління трудовим потенціалом.
12. Формування стратегічного потенціалу підприємства в умовах нестабільності та ризику.

- 13.Управління маркетинговим потенціалом підприємства.
- 14.Управління науково-технічним потенціалом підприємства.
- 15.Удосконалення управлінського потенціалу підприємства.
- 16.Корпоративна культура підприємства як важливий аспект управління потенціалом підприємства.
- 17.Проблеми розробки та впровадження автоматизованих інформаційних систем управління потенціалом підприємства.
- 18.Урахування змін зовнішнього середовища підприємства як важливий чинник підвищення конкурентоспроможності потенціалу.
- 19.Управління потенціалом нематеріальних активів підприємства.
- 20.Зарубіжна практика управління потенціалом персоналу підприємства та можливості її адаптації до вітчизняних умов.
- 21.Методи стимулювання раціонального використання трудового потенціалу підприємства.
- 22.Проблеми антикризового розвитку підприємства та формування потенціалу протидії кризовим процесам.
- 23.Проблеми попереднього діагностування і попередження кризових ситуацій на підприємстві.
- 24.Використання потенціалу реструктуризації та диверсифікації виробництва в контексті антикризового управління підприємством.
- 25.Парето-оптимальне становище потенціалу підприємства.
- 26.Проблеми формування і використання інвестиційного потенціалу підприємства.
- 27.Проблеми поліпшення використання оперативно-фінансового потенціалу підприємства.
- 28.Проблеми інноваційного відтворення та проектування систем управління потенціалом підприємства.

- 29.Зарубіжний та вітчизняний досвід розробки систем підтримки прийняття управлінських рішень щодо управління економічним потенціалом підприємства.
- 30.Проблеми розвитку та використання потенціалу організаційних структур управління підприємствами.

РОЗДІЛ 6. Питання до поточного та семестрового контролю знань студентів всіх форм навчання.

1. Сутність і значення потенціалу підприємства. Виробничий потенціал і виробнича потужність підприємства
2. Підприємство як виробнича система. Склад ресурсів виробничої системи
3. Матриця стратегічних ресурсів фірми. Ресурси фірми і складові стратегічного потенціалу
4. Конкурентоспроможність фірми і її потенціал. Блок елементів потенціалу фірми
5. Виробничо-економічний і ринковий потенціал підприємства
6. Теоретичні концепції управління потенціалом підприємства
7. Ринковий підхід до управління потенціалом
8. Ресурсний підхід до управління потенціалом
9. Структура ринкового потенціалу
10. Модель структури ринкового потенціалу
11. Аналіз і оцінка внутріфірмового потенціалу
12. Оцінювання параметрів потенціалу фірми на основі шкали Лейкерта
13. Стратегічні фактори і стратегічний потенціал успіху
14. Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства. Вибір стратегії і тактики підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства
15. Управління результативністю використання потенціалу підприємства, методи її оцінки
16. Багатокритеріальний підхід до визначення ефективності діяльності підприємства
17. Розробка програми підвищення результативності використання потенціалу й окремих його складових

- 18.Управління потенціалом за критерієм вартості підприємства. Діловий портфель підприємства і можливості збільшення його вартості
- 19.Управління формуванням і використанням трудового потенціалу підприємства. Сучасна кадрова політика підприємства
- 20.Удосконалювання організаційних структур і мотивація персоналу. Закордонний досвід управління трудовим потенціалом підприємства
- 21.Поняття інноваційного потенціалу підприємства. Інноваційний клімат
- 22.Підходи до оцінки інноваційного потенціалу. Матриці оцінки інноваційного потенціалу організації
- 23.Детальний підхід до оцінки інноваційного потенціалу. Схема оцінки при детальному аналізі
- 24.Діагностичний аналіз інноваційного середовища підприємства по методу СВОТ-анализа
- 25.Проектне управління інноваційною діяльністю підприємства
- 26.Співвідношення проектного і програмно-цільового управління інноваційним потенціалом підприємства
- 27.Сутність, мети і задачі антикризового управління потенціалом підприємства
- 28.Економічний механізм виникнення і розвитку кризового стану підприємства
- 29.Види криз підприємства і характеристика кризового процесу
- 30.Діагностика кризових ситуацій
- 31.Методи аналізу ділового і фінансового стану підприємства
- 32.Кризовий процес по Кристелу і Мюллеру. Задачі ранньої діагностики кризових ситуацій
- 33.Методичні підходи до обґрунтування управлінських рішень по виводу підприємства з кризового стану. Захисна і наступальна тактики
- 34.Вибір стратегії запобігання банкрутства підприємства. Парето-оптимальний стан потенціалу підприємства

35. Організація стратегічного планування як найважливіший елемент антикризового управління
36. Методи ранньої діагностики і попередження кризи підприємства. Моніторинг і сканування зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства
37. Моделі підприємства і методичні підходи до підвищення ефективності управління діяльністю підприємства
38. Ефективність підприємства як складної ієрархічної системи, взаємодіючої з зовнішнім середовищем. Модель підприємства як громадської організації
39. Оцінка ефективності діяльності підприємства в нестабільному оточенні. Рейтинг підприємства
40. Вимір рівня ділової активності підприємства. Альтернатива ризику і доходів
41. Сутність, структура та методи оцінки виробничого потенціалу підприємства.
42. Основні принципи управління виробничим потенціалом підприємства.
43. Управління розвитком технічних і технологічних ресурсів.
44. Аналіз процесів морального та фізичного зношення виробничого обладнання.
45. Порядок визначення потреби підприємства в оснащенні прогресивними засобами технологічного обладнання.
46. Забезпечення відповідності складу та структури кадрів вимогам, що обумовлені змінами кон'юнктури ринку.
47. Управління розвитком виробничої структури підприємства.
48. Організація системи безперервної освіти персоналу.
49. Управління розвитком інформаційних ресурсів підприємства. Проектування інформаційних систем.
50. Управління фінансовим потенціалом підприємства.

РОЗДІЛ 7. Завдання і методичні вказівки по виконанню контрольної роботи студентами заочної форми навчання

Відповідно до навчального плану студенти – магістри та спеціалісти безвідривної форми навчання виконують контрольну роботу.

Мета контрольної роботи – поглиблене вивчення окремих тем курсу “Управління потенціалом підприємства”, що рекомендуються за наданим нижче переліком. Студент може запропонувати за узгодженням з викладачем власну тему контрольної роботи відповідно напрямку його виробничої діяльності.

У контрольній роботі студент повинен розкрити основні теоретичні положення запропонованої теми за наведеними планами, або складеними самостійно. Теоретичний виклад слід ілюструвати практичними прикладами та статистичними даними.

Робота виконується в шкільному зошиті в обсязі 20-24 сторінок, або в комп’ютерному наборі (10-12 сторінок, через 1,5 інтервали, шрифт 14). До списку літератури слід включити навчальну і наукову літературу, публікації у періодичних виданнях, статистичні збірники.

Вибір теми контрольної роботи здійснюється студентом самостійно на підставі номеру залікової книжки. Для визначення варіанту контрольної роботи необхідно взяти останню цифру номеру залікової книжки. Наприклад, номеру залікової книжки 98/156 відповідає варіант № 6, а 99/120 – варіант № 10.

Нижче наведені варіанти контрольних робіт та рекомендовані запитання для розгляду.

Тема 1. Основи управління формуванням і розвитком потенціалу підприємства.

1. Теоретичні концепції економічного потенціалу підприємства.

2. Потенціал підприємства як сукупність елементів виробничо-господарської системи.
3. Ринковий потенціал підприємства.

Тема 2. Управління виробничим потенціалом підприємства.

1. Сутність виробничого потенціалу підприємства.
2. Основні принципи управління виробничим потенціалом підприємства.
3. Структура виробничого потенціалу підприємства.

Тема 3. Управління фінансовим потенціалом підприємства.

1. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Оперативно-фінансовий і інвестиційний потенціал.
2. Основні показники, що використовуються для оцінки фінансового стану підприємства.
3. Експертний і аналітичний методи аналізу та оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Тема 4. Система управління формуванням і використанням трудового потенціалу підприємства.

1. Сутність трудового (кадрового) потенціалу підприємства і методи його оцінки.
2. Навчання персоналу як спосіб розвитку трудового потенціалу підприємства.
3. Роль мотивації в реалізації кадрового потенціалу підприємства.

Тема 5. Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства.

1. Управління конкурентоспроможністю потенціалу підприємства як системоутворюючий елемент загального управління підприємством.

2. Комплексний показник конкурентного статусу підприємства І.Ансоффа.
3. Комплексна оцінка конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Тема 6. Система антикризового управління потенціалом підприємства.

1. Сутність проблеми кризи потенціалу підприємства.
2. Методи діагностики і запобігання кризових ситуацій.
3. Стратегія і тактика антикризового управління потенціалом підприємства.

Тема 7. Управління результативністю використання потенціалу підприємства.

1. Система показників результативності використання потенціалу підприємства.
2. Методи оцінки фактичного й оптимального рівня використання потенціалу підприємства.
3. Шляхи підвищення результативності використання потенціалу підприємства.

Тема 8. Управління інноваційним відтворенням потенціалу підприємства.

1. Поняття інноваційного потенціалу й інноваційного клімату підприємства.
2. Методи оцінки інноваційного потенціалу.
3. Управління потенціалом підприємства на основі інноваційних проектів.

Тема 9. Управління маркетинговим потенціалом на підприємствах.

1. Маркетинговий потенціал підприємства як основа ринкової концепції управління економічним потенціалом підприємства.
2. Характеристика системи маркетингових стратегій і маркетингових засобів підприємства.

3. Управління розвитком маркетингової діяльності підприємства.

Тема 10. Інформаційне забезпечення і сучасні технології управління складними виробничими системами.

1. Інформаційний потенціал як складовий елемент управлінської бази підприємства.
2. Розробка і впровадження систем підтримки прийняття управлінських рішень.
3. Сучасні технології обробки даних в автоматизованих інформаційних системах.

РОЗДІЛ 8. Критерії оцінки знань студентів.

Іспит є підсумковою формою контролю знань студентів, що отримані при вивченні дисципліни, умінь та придбаних навичок. Іспит проводиться в усній формі. Екзаменаційне завдання включає два теоретичних питання та одне ситуативне завдання. Оцінка знань студентів здійснюється за п'ятибальною системою, при цьому перевага віддається відповідям на теоретичні питання.

Оцінка “відмінно” виставляється у тому випадку, якщо студент дав повну відповідь на питання білету, виявив поглиблені знання, виконав завдання на самостійну роботу в вигляді 1-2 рефератів, вирішив аналітичне завдання білета, а також відповів на додаткові запитання.

Оцінка “добре” виставляється якщо студент не дав повної відповіді на додаткові запитання.

Оцінка “задовільно” виставляється якщо студент не вирішив аналітичне завдання і не дав відповідь на додаткові запитання.

Оцінка “незадовільно” виставляється в тому випадку, якщо студент не дав повної відповіді на основні й додаткові теоретичні запитання, не виконав аналітичне завдання, або виконав невірно, не виконав завдання для самостійного опрацювання.

ЛІТЕРАТУРА, ЩО РЕКОМЕНДУЄТЬСЯ

1. Ансофф И. Стратегическое управление./ Под.ред. Л.И.Евленко; Пер. с англ.- М.: Экономика, 1989.
2. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. – СПб.: Питер, 1999.
3. Портер М. Стратегия конкуренции. – К.: Основы, 1997.
4. Бурмистров Н.П. Оценка, анализ и планирование технико-экономического уровня производства. – К.: Техника, 1981
5. Герасимчук В.Г. Развитие підприємства: діагностика, стратегія, ефективність.-К.: Вища школа, 1995.
6. Градов А.П. стратегия и тактика антикризисного управления. – СПб.:Спецлитература, 1996.
7. Иванов, Левина, Михальская и др. Производственный потенциал: обновление и использование. – К.: Наукова думка, 1989.
8. Коупленд Т и др. Стоимость компаний: оценка и управление. – М.: 1999
9. Менеджмент для магистров / Под ред. А.А.Епифанова, С.Н.Козьменко. – Сумы.: Изд. «Университетская книга», 2003г. / Раздел 16 «Управление экономическим потенциалом предприятия».
10. Одегов Ю.Г. и др. Трудовой потенциал предприятия: пути эффективного использования. – Саратов, 1991.
11. Попов Е.В. Рыночный потенциал предприятия / Е.В.Попов. – М.: ЗАО «Изд-во «Экономика», 2002г. – 559с.
12. Сосненко Л.С. Анализ экономического потенциала действующего предприятия. – М.: Изд. дом «Экономическая литература», 2003г. – 208с.
13. Твердохліб М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 224с.
14. Теория и практика антикризисного управления. – М.: 1996.

15. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. – К.: КНЕУ. 2000. – 412с.
16. Реструктуризация предприятий и компаний / Под ред. И.И.Мазура. – М.: Высшая школа, 2000.
17. Садеков А.А. Ресурсный потенциал предприятия: Уч. пособие. – Донецк, 1998. – 113с.
18. Фатхутдинов Р.А. Производственный менеджмент. Учеб. пособие. – М.: 1997.
19. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент – М.: 1997.
20. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Навч. посібник. – К.: КНЕУ. 2003. – 316с.
21. Федотова М.В. Оценка недвижимости и бизнеса: Учеб. – М.: 2000.
22. Фальцман В.К. Основы управления предприятием. – М.: ТЕИС, 2000.
23. Холм Р.Н. Основы финансового менеджмента. – М.: Дело, 1993.
24. Шульга Г. Формирование стратегического потенциала организации // Бизнес-информ. – 1999. - № 15/16 с.155-157
25. Экономика и управление недвижимостью.: Учеб. – М.: 2000.
26. Экономическая стратегия фирмы / Под ред. Градова А.П. – Санкт-Петербург, 1999.
27. Економіка виробничого підприємства: Навч. посібник. / Й.М.Петрович, І.О.Будіщева та ін. – К.: Т-во “Знання”, КОО. 20002. – 405с. Розділ 3, гл.6 Виробничий потенціал фірми. С.188-215 (в т.ч. терміни, теми для обговорення, практичні завдання та задачі).
28. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика. Учеб. пособие. – М.: 1998.